

Cui multum datum est, multum queretur ab eo: ubi elegantissime Fidem Christianam operibus ad sociatam cum moneta componit ad spirituale commercium necessaria: Alia profecto, inquit, moneta est, que in civitate Domini nostri in preto est, per hanc mortali bus quoddam cum superis commercium est, per hanc sit una res publica convenus hominum, & conventus Angelorum. In hac moneta Rex imagini sue applaudit: in hac regnum cui libet venale exponit. Vultis eo pane refici, post quem nullus esurit? proferte hanc monetam, & satiabit vos. Vultis inventre Judicem placatum, quando sedebit cum Senatoribus terra? proferte hanc monetam, & a destris ordinabit vos. Vultis ad canam appetiarum Agni suscipi? proferte hanc monetam, & intromittet vos. Vultis videte bona Domini in terra viventium? proferte hanc monetam, & non latebunt vos. Porro tam accepta, & tam fulgens moneta fides Christiana est, sed levi operis structura superposita est. Vult, & exigit a nobis Dominus hujusmodi fidem, sicut ab emptore venditor monetam puram, monetam pretiosam. Hactenus Hildebertus. Hujus igitur monetæ sculptam imaginem integrum servare studerunt Christi Martires, ne vel minimum ejus lineam in mediis cruciis absenserent. Hac utique monetæ gaudet Ecclesia, habetque repositam in suo regno ærario, ac tanta Martyrum suorum fide dives prædicatur, & admodum opulenta.

Theodo. 678 Ad monetæ aestimationem exigit Rex Theodoricus apud Cassiodorum libro Tuariorum fol. 32. summam auri munditiem; quæ ignis examine deprehenditur, ut sicci imprimatur dignè Regis imago. Sit mundum quod ad formam nostræ serenitatis adducitur. 680 Denique illud observari debet ex Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi Dialog. 2. de Veterum nummis, titulo Moneta fol. 29. in multis Imperatorum monetis, ut Diocletiani, aliorumque, tres spectari matronas gesantes tria metalli genera, quibus pecunia cudebatur; puta *argentum*, *aurum*, *as*; scribique solita triplici A. A. in nummis propè innumerabilibus; cumque metalla illa aut confundi soleant, aut feriendo cudi; hinc & binas litteras F. F. hoc est *fando*, feriendo appositus videoes, ut etiam opificum instrumenta quibus cudi moneta solet, ut mallei, forcipes, & incus. Certè hujus conditionis esse exillis robustam Martyrum fidem, cum ex illâ aurea Ecclesiæ pecunia eas sit *fando*, & feriendo igne, & gladio diversimodè, & inhumaniter. Huic monetæ varia eaque crudelissima martyrii instrumenta apponi gloriose possunt.

S. Ignat. 6. ad Magnesianos, ita loquens præclarissime: In hominibus geminas notas inveniri dico, & hanc esse veri numismatis; illam vero adulterini: pius homo numisma est à Deo cusum, impius adulterinum & subaratum non à Deo, sed à Diabolo effectum. Si quis pietati fuerit, Dei homo est, si impie agat Diaboli est, non id factus per naturam, sed anima arbitrium. Infideles imaginem referunt principis malitiae; fideles imaginem ferunt Principis Dei Patris, & Christi, per quem nisi proponfa sit nobis voluntas pro veritate mori ad exemplum passionis ejus, nec vita ipsius in nobis erit.

Exod. 30. 13. dicitur. Hoc autem dabit omnis, qui transit ad nonen, dimidium scili juxta mensuram templi. Hebraicè, omnis,

qui transit ad numeratos. Sermo est de iis, qui apti erant ad bellum, ut patet ex cap. 38. 25. ubi pretium hoc dimidiū scili oblatum dicitur a sexcentis militibus armatorum. Siclus vero Sancruarii, aut sanctitatis (ut in Hebreo habetur) moneta erat Hebreus utilissima, de qua hujus loci Enarratores multa præsertim noster Prado. Subdit Textus Sacer: *Siclus viginis obolos habet: media pars scili offereur Domino. Dives non ad fidem ferdet ad dimidium scili, & pauper nihil mi-dimidiatur.* Ad quæ verba Radulphus lib. 3. in scili def. Leviticum cap. 8. ita pro instituto nostro splen. Radulph. didic. *Siclus viginis obolos habet: quapropter decem oboli, qui in scili dimidio reperiuntur, numeri sui perfectione perfectam fidei doctrinam insinuant.* Nam idem siclus mensuram templi habere præcipitur: quisquis enim plenam fidei mensuram habere satagit, necesse est ut eam non hereticorum, sed Orthodoxorum Patrum doctrine conformet. Denarius itaque iste in se quidem perfectus est, sed tamen scili plenitudinem, sed mediocritatem continet, quia fidei nostra plenitudo totum quidem habet, quod salutis saeculi humana. Verum ad plenitudinem illam visionis Dei, quæ in futurum reprobmittur sanctis, vix dimidium explet. Tantum Radulphus. Quod in auream Martyrum fidem cadit præsertim; illa enim est dimidium scili sanctitatis, pretium Christi persolutum ab strenuissimis, & innumerabilibus Ecclesiæ militibus ad Christianæ religionis cultum tuendum, & amplificandum sive vitæ dispendio.

Imago Regis in moneta. 681 Denique illud observari debet ex Antonio Augustino Archiepiscopo Tarraconensi Dialog. 2. de Veterum nummis, titulo Moneta fol. 29. in multis Imperatorum monetis, ut Diocletiani, aliorumque, tres spectari matronas gesantes tria metalli genera, quibus pecunia cudebatur; puta *argentum*, *aurum*, *as*; scribique solita triplici A. A. in nummis propè innumerabilibus; cumque metalla illa aut confundi soleant, aut feriendo cudi; hinc & binas litteras F. F. hoc est *fando*, feriendo appositus videoes, ut etiam opificum instrumenta quibus cudi moneta solet, ut mallei, forcipes, & incus. Certè hujus conditionis esse exillis robustam Martyrum fidem, cum ex illâ aurea Ecclesiæ pecunia eas sit *fando*, & feriendo igne, & gladio diversimodè, & inhumaniter. Huic monetæ varia eaque crudelissima martyrii instrumenta apponi gloriose possunt.

Auream hanc Fidei monetam donavit suis Martyribus Christus, Martyrum Dux, pro acceptæ religionis symbolo.

681 Statuendum in primis est, more positi-
Moneta olim
militibus
dabatur.
moneta
pro opportuno
symbolo,
ac tessera religio-
nis, ac fidei, quam quique sequebatur, &
pro qua pugnabat. Cujus consuetudinis apud Hebreos meminit Arias Montanus ad cap. 9. Judic. Constantius etiam Imperator cum pro tuenda religione multa bella suscepisset, numismata cuit (sequutus Romanorum usum) labaro, & Christi nomine insignita

in signita cum hac inscriptione; hoc signo vi-
tor eris. Ita refert Baronius tom. 3. anno
Christi 353. Constantii 17. num. 3. cum quo
norat noster Greferus lib. 2. de Cruce cap.

56. numismata hæc fusse grandiora ab usua-
libus nummis distincta; atque in eum dum-
taxat usum facta, & donata militibus, ut te-
starentur singularem quandam Principis erga
illos magnificentiam, & benevolentiam: unde
de Germanis appellantur, nummi gratia. Ar-
bitror tamen, data ab Imperatoribus hæc nu-
mismata suis militibus in protectionem fi-
dei, & religionis, ob cujus defensionem, &
propagationem bellum suscepient, more an-
tiquo servato.

682 Idem mos ad Gothos nostros perva-
sit, cujus meminit Ambrosius de Morales
tom. 1. lib. 2. sua historæ, in via S. Her-

A Gothis. menegildi: hic enim Martyr, & hujus no-
stri Collegii Hispanensis (ubi hæc scribo)
Patronus, cum ob tuendam Catholicam re-
ligionem contra Regem Leovigildum paren-
tem suum Arianæ fœtæ defensorum, bellum
iniret, monetam auream cadit cum Crucis
signo, & inscriptione, tribuens singulis mi-
litibus monetas singulas, quæ essent symbo-
la, & quasi nummariæ tesserae Catholicae fœ-
dei, quam profitebantur, armisque propugna-
bant, parati tormenta quæque, & morum
ipsam subire pro vera religione, ut re vera
suum Rex noster Hermenegildus.

683 Ad hunc morem spectat etiam quod
Sychimitas fecerunt: cum enim in Duce, &
Principem Abimelech elegissent, addit Sa-
cer Textus Judic. 9. 4. Dederuntque illis sep-
tuaginta pondera argenti de Phano Balaerit;

qui conductis sibi ex eo viros inopes, & vagos,
sequitique sunt eum. Mirum, ut cum Sychi-
mitæ elegissent sibi Duce, ac Principem
Abimelechum, primam, quam illi dederunt
decreto publico pecuniam, ut milites colligat,
non ex profano ærario, nec ex ipsorum
electorum privatis locis, sed ex sacris de-
nariis, ex templo scilicet Dei sui de prome-
dam decreverint. Quid hoc? Audi docti-
sum Montanum ibi: *Atqui pecunie illius*
partem, quæ singulis continget, symboli magis,
ac professionis, sive tesserae, quam mercede-
dis, & stipendiis nomine accipimus. Et paulo
infra subdit: *Ex istimo illi ex Baghalis fano*
deprompsit pecunia, sacri symboli causa notam
aliquam fusse adjunquam, quam quicunque,
confecta postea re, exhibet, & integrum stipendi
mercede, & ut religionis vindex, princi-
patusque assertor, singularis privilegiis præ-
rogativa donaretur. Nullus adduci poterat il-
lustrior commentarius ad rem nostram.

684 Sed tamen, ut plenius res habeatur,
notandum ex eodem Montano, & aliis; pro
Septuaginta pondera argenti, nihil responde-
re in Hebreo, Chaldaeo, & LXX. nam in iis
dumtaxat habetur Septuaginta argenti, vel ar-
gentum; ita ut nomen argentum eodem, quo
Septuaginta, excipiatur casu, atque hoc modo
do idem, quod scilicet significat, accepto ar-
gento pro nummo argenteo. Unde inita ra-
tione argenti dati Abimelech, trigesima &
quinque unciarum argenti summa fuit, quæ
Italicos Julios trecentos ferè faciunt. Quis
non videat hujusmodi argenti sumam, si ad
colligendos milites, stipendiisque danda de-
cerneretur, minimam fuisse, & insufficientem?

Data ergo sunt numismata illa pro symbolo, &
Fera arun-
dis hostes
Ecclesiæ na-
matis ad
cades

*Locus egre-
sionis ex
Pl. 67. 31.*

Fera arun-
dis hostes
Ecclesiæ na-
matis ad
cades

In Symma-
crepat conveniū prægrandiū, cum conspi-
rationibus populorum. Chaldaeus autem: In-

crepa exercitus peccatorum. Omnia cadunt
in genes immanissimas, spirantes cædes, at-
que lascivientes adversus Ecclesiæ, con-
tra quæ divinum furorem provocat, & in-
flammant Regius Vates, explicans quod Ty-

ramorum mens spectet, sancit ut excludant
eos, qui probati sunt argento. Ad quæ ver-
ba S. Basilius ita: Prædictis hic Judæorum in-

sultus initio prædicationis contra pios fætus;
hoc, inquit, facient volentes excludere, & data

salute private eos, qui in scilicet argenteo igne ex-
aminati, probatique sunt reperti. Quoniam ve-

rò, & in Gentibus fuerint, qui contradicent,
& sanctorum necem malirentur, de illis quo-

que loquitur dicens: dissipæ gentes, quæ bella
volumi. Unde apparet, illos, qui probati sunt

argento, esse Ecclesiæ Martires igne tribula-
tions examinatos. Ita disertus Genebrardus

his verbis: Ut excludant è patria Apostolos,
Martires, populum denique tuum crucibus ex-

ploratos, & probatos, ut argentum igne vel

argento, id est, sicut argentum, ablatus si-

militudinis, ut Ps. 67. 16. Nive dealbabun-

tur, id est, sicut nix. Recte.

Martyres
eum argen-
teis fidei
nummis.

686 Sed latet majus quid sub illa loquutione probati argento. Nam (ut notant Vatablus & Dictionaria Hebraea, nec non Hebraizantes, & Rabbinii nonnulli) vox Hebraea *rasim* verti potest, in fragmentis, in incisionibus, in frustis argenti. Vetus Biblia Ferrariensis legit: *pedaxos de plata*: Transferri etiam potest juxta vim ejusdem vocis Hebraea, quae significat imaginem; probati in imagiibus monetae. Nam *argentum*, ut supra notavi, sumitur pro moneta ex argento, & Genebrardus explicans translationem Hebraeam in argenti segmentis, legit aperte, cum *argenteis nummis*. Quod est dicere, exere Domine tuam virtutem, & perde homines callidos, & immites, hostes Ecclesiae sacerdos, ferisque simillimos, armatos lanceis, & sagittis, aliisque jaculis instrutos, & eo praelertim confilio, ut e vivis excludant, vel a Christiana religione, & purissima fide dimoveant tuos Martyres, milites strenuissimos, quibus uti illorum Dux, & Imperator donasti nummos fidei aureos, & argenteos pretium eximi probati, & explorati cum incisionibus, & imaginibus verae religionis. Itaque probari argento Martyres, est insignitos, initios, & auctoratos esse ad bellum argenteam fidei Christianae monetam igne tribulationis abunde explorata, quo Christianae religionis symbolo, & quasi nummaria tessera praemunita, Christum sequuntur Ducem, pro susceptu fidei veritate pugnantes usque ad sanguinis effusionem. Quod si illud verbum *excludant* idem sit, atque manifestent, vel faciant eminere (quomodo August. & Beda exponunt) unde & in arte argenteria exclusores vocantur, qui de confusione massa noverunt formam vasis exprimere, quod Apostolus dixit 1. Corint.

1. Corin.
11. 19.

Cant. 1. 10.

In argento
nummo
agnus.

Ezech. 16.

moneis, in quibus impressa est agni Jesu imago; pro cuius fidei defensione est Ecclesia in continua pugna media suorum Martyrum opera, labore, & sudore.

688 Denique has fidei monetas, pretiosissimumque thesaurum deripere conabantur Tyranni, sed incassum omnino defasigati: ut enim sapienter Theodoretus de Perlarum in Christianis rabie agens lib. 9. adversus Graecos. Annon illi tergora deripuerunt? non pedes, manuque abscederunt? non aures, nare? Theodo-

C A P. I II.

Martyrum Fides apparet equo veulta albo, arcu, & sagittis instructa, & victoriae corona vernans.

689 E O spectare reor Joan. verba Apoc. 6. 2. Et vidi quod aperisset Agnus unum de septem sigillis, & audiri unum de quatuor animalibus (Leonem scilicet) dicens, tan-

Andræ.
Caesar.

Apoc. 6. 2.
quam vocem tonitru: veni, & vide: Et vidi; & ecce equus albus, & qui sedebat super illum habebat arcum: & data est ei corona, & exiit vincens, ut vinceret. Quorum verborum quot sunt Enarratores, tot extant interpretationes videndæ apud nostros Riberam, Viegam, Alcasarem, Cornelium. Illud mihi valde probabile, sermonem hic esse de Martyrum victoriis, & singulari eas reportandi ratione. Cui cogitationi favet contextus, præsertim juxta nostræ Alcasariæ mentem, & acoluthiam. Consentit Andræas Archiep. Cæsareæ Cappadociæ in Commentari.

ad Apoc. existimat enim, hanc primi illius sigilli solutionem spectare ad Apostolorum vitam, prædicationem, & martyrium: Qui designat, per veritatem (id est fidei) arma, erroris ducem devicerunt, secundæque victoriae spe usque ad violentiam mortem nomen Domini profeci sunt. Consonat S. Bruno Ser. 3. de S. Bruno.

Martyr. ita appositè ad rem nostram: Narrat B. Joannes in Apoc. ubi omnes Martyrum passiones, ubi omnes Ecclesia turbationes plenissime describuntur, se vidisse equum album, &c.

Equus iste albus, pulcher totus, & immaculatus, Sanctorum Martyrum exercitus intelligitur.

690 Si igitur equo albo Martyres designantur, quid Princeps ille arcu præmunitus, & coronâ insignitus portenderet? Arridet ingenio Alcasar.

si factam agere personam per prosopopiam induitam, atque adeo sefforem equi albi Christia-

seffore uiu-
albi fidei
Martyrum.

nam esse fidem, quæ cùm instrumentu sit Chri-

sti in hac factione, recte ipsi Christo tribuitur,

quod ipsius instrumentum operatur. Nos verò cum per illum equum adumbrari Martyres

putemus, nobis etiam putandum est, equite illo figurari eorumdem Martyrum fidem, quæ post Christi agni immaculati martyrum, re-

furrectionem, & Ascensionem in cælos, mi-

rum in modum refulsi orbe universo: Mar-

tyres enim minimè contenti in Christum inti-

mo corde credere, suam illico fidem pa-

lā enunciarunt, & Christum viriliter, &

animosè prædicarunt usque ad vitæ dispendiū

pro virili parte contendentes, ut reliqui eam

ample-

amplectentur: quæ ratione innumerous de infidelitate triumphos peregerunt, & quidem gloriosissimos. Ad hæc verò ænigmatice designanda, quid poterat excogitari argutius, & opportunius, quam nobilis equi albi fessor cum corona, arcu, & sagittis? Rem illustro.

*A bedo est
mansuetudi-
nis signum.*

691 In primis apparet Christiana Fides e-
st, vecta albo. Ubi albor in equo est mansue-
tudinis signum; equi enim albi cæteris mi-
tiores sunt; atque adeo sponte se fræno, &
aliorum imperio submittunt. Quò spectat le-
nis, & mollis illorum pilus serici instar fili, ut
obseruat Andrade lib. 1. de equis c. 34. Ac-
cedit, colorem album communem esse puri-
tatis, & sanctimoniae indicem, ut qui simplicissimus color sit, purus, luceque plenus.
Quod recte in Martyres cadit, fidei ob-
sequio potenter, & tenaciter se se submitten-
tes mirabilis mansuetudine, & lenitate purè, religiosè, & candidè eandem fidem su-
cipientes, & propugnantes. Unde S. Jacobus

c. 1. 21. monet opportunè: *Abiiciens om-*

nem immunditiam, & abundantiam malitia, in

mansuetudine suscipite insitum verbum, quod

potest salvare animas vestras. Ubi verbum, vel

est Verbum Incarnatum, vel potius Evange-

lium fide viva suscipiendum in corde candi-
do, puro, & mansueto sine fuso, & fallacia,

quale Martyrum cor.

692 Nisi mavis, per albedinem equi porten-
di victorias, & triumphos, quos Martyrum fides gloriösè tulit: fuit enim semper equus albus fortunatior, & auspiciator, atque adeo symbolum festivi triumphi apparandi, & victoriae celebrandæ, ut claret Apoc. 10. 11. Zachar. 1. 8. cap. 6. 3. & de trium-
pho Diocletiani. & Maximiani scribit Pomponius Lætus: *Post triumphantium currus ex auro, & lapillis pretiosis, quem trahabant quatuor equi candore certantes cum nive.* Hinc Poëtae fingunt, Jovis currum trahi ab equis candidis, teste Suetonio in vita Augu-
stii cap. 9. Jam hic resonet Cyprianus Ser. 5. de lapsis sub initium: *Confessores præconio boni nominis claros, & Virtutibus, ac fidei laudibus gloriiosos letis conspectibus inueniuntur.* Adeò militum Christi cohors candida, qui persecutorum urgentis ferociam turbulentam stabili congressione fregerunt, parati ad patientiam carceris, armati ad tolerantiam mortis: repugnasti fortiter saeculo, spectaculum glo-
riosum prebueris Deo, &c. En tibi qua ratione equi candore demonstrantur letissimi, & auspiciatissimi Martyrum triumphi; dum ore pleno Christum confitentur, & pro fidei puritate pugnant parati tormenta subi-
re universa.

693 Ubi observare oportet, Martyres designatos dici ante passionem ipsam, *Martyrii candidatos.* Etenim, ut scribit Erasmus, in Schol. ad lib. 1. S. Hieronym. in Jovin. candidati sunt, qui nondum asecuti sunt honorem, sed ambiunt, & spes est eos asecuturos esse; & quia candida ueste solebant indui postulationis tempore, quando videlicet dignitatem ambiebant, idcirco candidati dicebantur, quod candi, & integri haberentur. Unde apparet, quæ bellè equis albis

Martyres ante martyrum congregatum desi-
gnentur, ut qui verè sint martyrii candidati, id est, martyrii dignitatem sancte am-
bientes, verè candi, & integri in fidei

*Candidati
qui?*

*Candidati
id est, mar-
tyrum am-
bientes.*

P. Ildeph. de Flores de Agone Martyr.

Christianæ puritate viriliter retinenda, ve-
rè maturi fungendis martyrii honoribus. Ade-
de, in militia quoque candidatos nominari
Milites principales, qui privilegiis munivunt; ut scribit Vegetius lib. 2. de re militari cap. *Veger.*

7. quo etiam nomine gaudebant *primi scu-*

tarii, protectoresque principis, ut tradit Am-

mianus lib. 25. Id habent munera nostri Mar-

tyres in Ecclesiastica militia; sunt certè mi-

litæ principales, primi scutarii, & Christi pro-

tefactores, ac proinde candidati. Quia de cau-

fa S. Antonius veniens Alexandriam stetit co-

ram judge *candidatus*, ut ab eo martyrii lau-

ream adipisceretur, ut scribit Sanct. Athana-

sius in Epist. ad solitariam vitam agentes:

Candente præcinctus veſte procedentem Ju-

dīcum suo provocat aspeſtu, flagrans cupidita-

te martyrii.

694 Secundò, proponitur fides Christiana in hoc spectro ad instar fessoris nobilissimi, & triumphatoris gloriössimi. Non illi adscribi-

Fides Christi-

anæ

ta

ta